

Vergrijzing

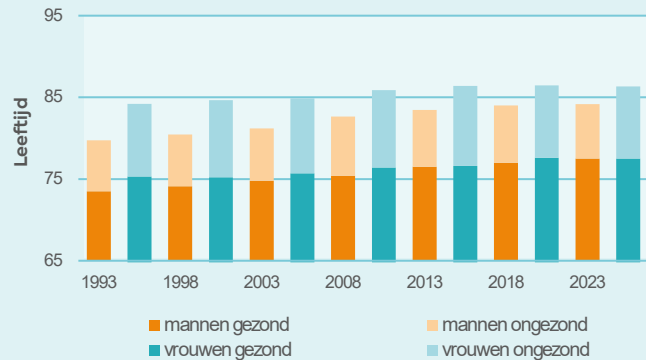
Geconcentreerde vergrijzing

De groep ouderen neemt toe en blijft dat de komende jaren doen. Deze ouderen hebben steeds meer gezonde en actieve jaren, maar ook meer jaren in kwetsbaarheid. Hoe ziet de vergrijzing eruit in Haarlemmermeer?

Ontwikkeling

I. Steeds ouder en gezonder

De afgelopen 40 jaar steeg de levensverwachting in Nederland zowel in gezonde als ongezonde jaren. Nederlanders hebben dus niet alleen meer actieve jaren, maar ook meer jaren waarin zij ondersteuning nodig hebben.

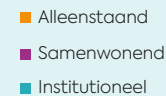

Grafiek voor het aantal gezonde en ongezonde jaren voor mannen en vrouwen in Nederland vanaf 65 jaar door de tijd heen | Bron: CBS

Ontwikkeling

II. Alleen ouder worden

Mannen hebben een kortere levensverwachting dan vrouwen, al wordt dat verschil steeds kleiner. Zij sterven dan ook vaak eerder dan hun vrouwelijke partner. Drie kwart van de 80 tot 85-jarige mannen in Haarlemmermeer woont samen, terwijl de meerderheid van de vrouwen in die leeftijdsgroep alleenstaand is. Alleenstaande ouderen kunnen niet terugvallen op ondersteuning van een samenwonende partner en het risico op eenzaamheid is groter. Boven de 70 jaar worden deze risico's en de hulp(vragen) steeds ongelijker verdeeld tussen vrouwen en mannen.

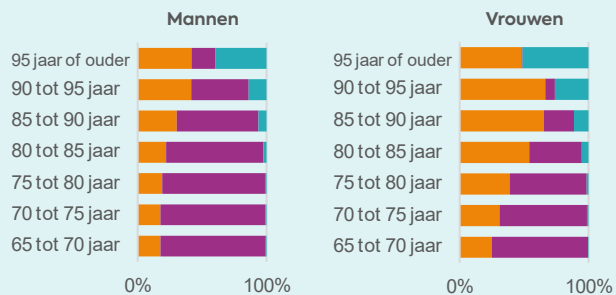
Ontwikkeling

III. Krimpde kringen

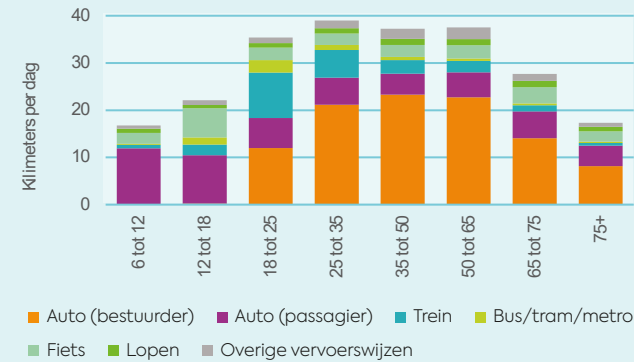
De sociale omgeving van ouderen krimpt met de jaren: vrienden en partners overlijden en fysieke of mentale beperkingen maken het steeds moeilijker om sociaal actief te blijven. Het gebruik van de auto als bestuurder neemt boven de 75 jaar dusdanig af, dat de dagelijkse reikwijdte vergelijkbaar wordt met de ruimtelijke oriëntatie van een kind. Net als voor kinderen wordt voor ouderen de buurt rondom het huis belangrijk in het leven. In kleine kernen en oudere wijken kennen ouderen meer leeftijdsgenoten in de eigen buurt. Vaak hebben zij samen een lange woongeschiedenis opgebouwd. Wel is er in deze kleine kernen een lager voorzieningenniveau, en zijn ouderen hier meer afhankelijk van de auto. Hoe is het om als oudere in een nieuwe wijk te wonen? De ruimtelijke variatie in Haarlemmermeer betekent voor ouderen in verschillende leefgebieden ook andere vraagstukken.

Afbeelding met actieradius vanaf Burgerveen en Hoofddorp | Bron: Mapitout.iamsterdam.com

| Vanuit Burgerveen kun je in een halfuur met de auto verder komen dan vanuit Hoofddorp. Met het ov is dat omgekeerd, al is de reikwijdte vanuit Hoofddorp ook met het ov beperkt ten opzichte van de auto.

Grafiek woonsituatie mannen en vrouwen in verschillende leeftijden in Haarlemmermeer 2024 | Bron: CBS

Grafiek voor de afgelegde afstanden per vervoerswijze per dag in kilometers voor verschillende leeftijdsgroepen in Nederland in 2023 | Bron: CBS

Ontwikkeling

IV. Financiële bewegingsvrijheid

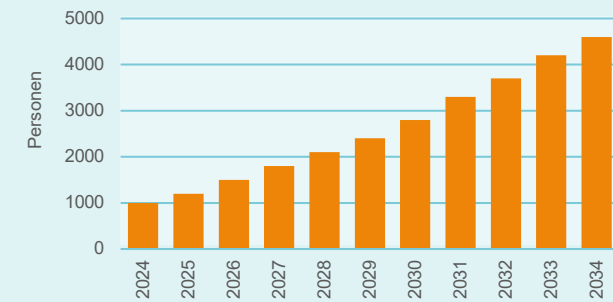
75-plussers hebben in Haarlemmermeer steeds vaker een koopwoning en dat aandeel neemt de komende jaren toe. Stijgende woningprijzen leiden tot een stijgend vermogen en mogelijk lagere woonlasten voor deze ouderen. Het inkomen is daarentegen na de pensioenleeftijd vaker een redelijk stabiel bedrag. De groep ouderen met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum is groter dan die in de groep 45 tot 65-jarigen. Zij hebben bovendien minder uitzicht op verbetering van hun inkomen.

Financiële armslag maakt het voor ouderen mogelijk om deel te blijven nemen aan het sociale leven (ondanks misschien lichamelijke gebreken). Zij kunnen daardoor bijvoorbeeld auto blijven rijden of het lidmaatschap van een vereniging betalen. Als financiële, lichamelijke, en sociale kwetsbaarheden zich stapelen kunnen ouderen hulpbehoevend worden. Hoe dit soort (financiële) (on)mogelijkheden zijn verdeeld in Haarlemmermeer laten wij zien in het onderzoek naar Brede Welvaart (2025).

Ontwikkeling

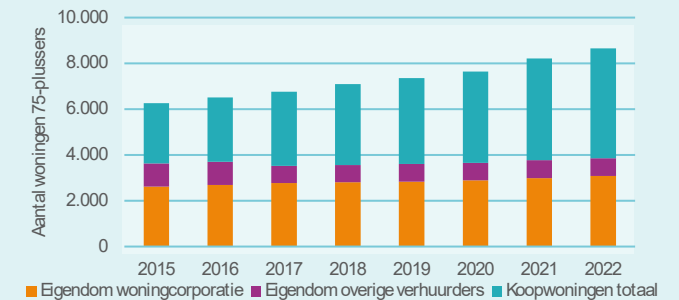
V. Stoere verbergers

Eerder onderzoek onder ouderen in Haarlemmermeer leert ons dat zij niet snel om hulp vragen. Er is sprake van onbekendheid met ondersteuningsmogelijkheden en schaamte. Voor mantelzorgers is hulp ontvangen moeilijker naarmate het ziektebeeld van hun naaste verslechtert. Intieme zorgtaken vereisen de afstand van een professional. Hun netwerk is het kleinst als de zorg het zwaarst is. Zij kloppen pas aan bij professionele instanties als de nood heel hoog is (gemeente Haarlemmermeer 2012 en 2018). Als de groep ouderen groeit zal de vraag om hulp echter hoe dan ook toenemen.

Grafiek met prognose arbeidstekort Zorg en Welzijn (breed) in de regio Amstelland Meerlanden | Bron: Prognosemodel Zorg en Welzijn

Er zal een groter beroep gedaan worden op naasten voor ondersteuning, maar zodra de problemen te groot worden ook op professionele ondersteuning. Het Prognosemodel Zorg en Welzijn van het ministerie van VWS voorspelt dat de arbeidsmarkttekorten in de sector Zorg en Welzijn (breed) de komende 10 jaar zullen verviervoudigen in onze regio Amstelland Meerlanden. De uitdaging is dus niet alleen: wie voor die professionele ondersteuning gaat betalen, maar ook: wie gaat het uiteindelijke werk doen?

Grafiek met aantal woningen 75-plus huishoudens naar eigendom | Bron: CBS

Vergrijzing

Geconcentreerde vergrijzing

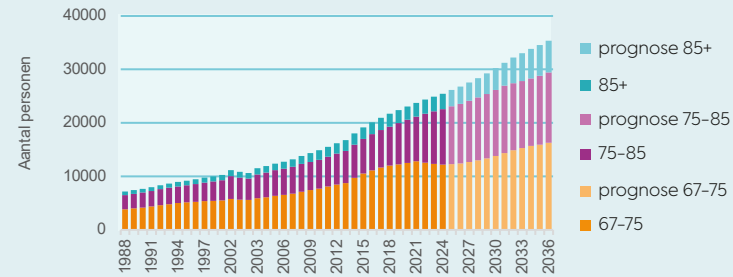
In Haarlemmermeer wonen steeds meer ouderen en zij leven steeds langer. De vele gezonde jaren maken het mogelijk om nog lang actief te blijven. Niet alleen in de vrijetijdsbesteding, maar ook in het vrijwilligerswerk, of mantelzorg aan partner of kleinkinderen. Met de jaren neemt ook het aantal ongezonde jaren toe, waarin meer ondersteuning nodig wordt. Op verschillende plekken in Haarlemmermeer krijgt dit anders vorm. Het is anders om oud te worden in een dorp of wijk, waar je je hele leven al woont, dan in een nul-tredenwoning in een geheel nieuwe omgeving:

- Het aantal gezonde levensjaren na de pensioenleeftijd stijgt en ouderen blijven zo in zekere zin langer jong; *Waar en hoe kunnen zij actief blijven?*
- Tegelijkertijd groeit het aantal ongezonde levensjaren en worden arbeidstekorten voorspeld in de zorg- en welzijns-sector; *Wie gaat ouderen ondersteunen als zij zo kwetsbaar worden, dat de hulpvraag te groot wordt voor de eigen omgeving?*
- Een nieuwe levensfase kan een nieuwe woonbehoefte betekenen, uit voorkeur en/of uit noodzaak; *Hoe kunnen ouderen in een nieuwe wijk sociale contacten opbouwen of waar kunnen woningen worden bijgebouwd, zodat ouderen bestaande contacten in de eigen omgeving kunnen behouden?*
- Kleine kernen aan de rand van de gemeente vergrijzen; *Hoe houden we deze dorpen leefbaar voor ouderen?*
- De wereld van ouderen krimpt en ook de opties om die wereld weer te verbreden worden minder (sociaal, fysiek, financieel); *Hoe voorkomen we eenzaamheid binnen deze groep?*

Vraagstuk

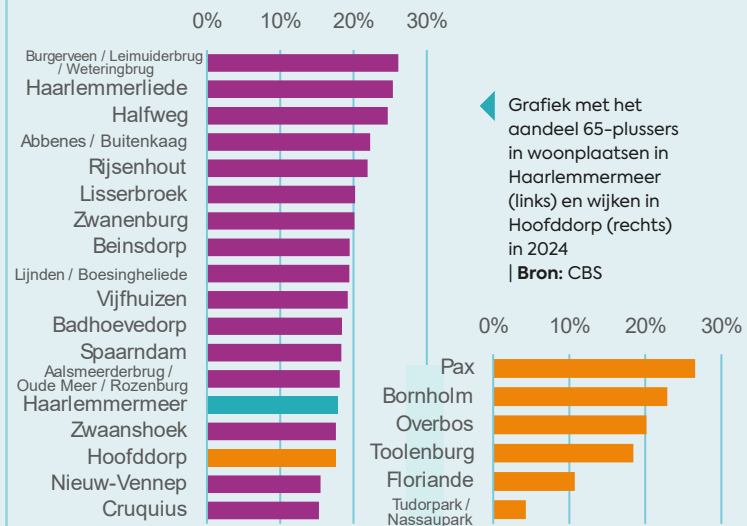
I. Vergrijzing in een jonge gemeente

Haarlemmermeer is een jonge gemeente en daardoor ook minder vergrijsd dan de rest van Nederland. Maar de groep pensioengerechtigden groeit hier snel: sinds 1988 nam de totale bevolking met 70% toe; terwijl het aantal 67-plussers groeide met 255%. Waren er aan het begin van de jaren '90 8.000 67-plussers, nu nadert deze groep de 30.000 (16%). De groei zet de komende 10 jaar door naar 35.000 pensioengerechtigden.

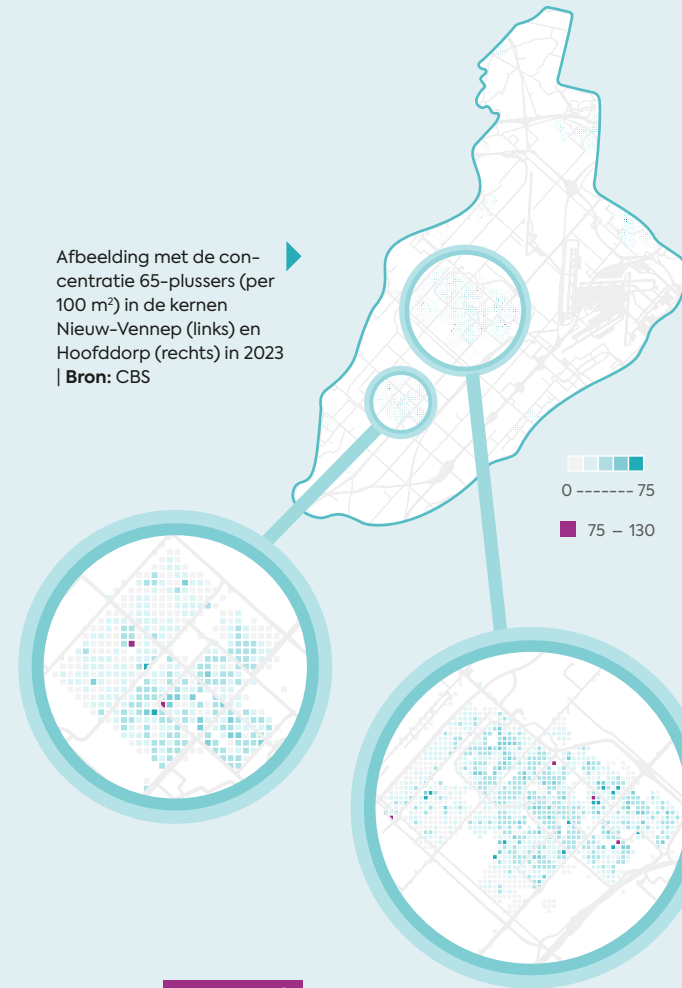
▲ Grafiek met het aantal personen per leeftijd van de afgelopen jaren en de prognose voor de komende jaren | Bron: CBS, Bevolkingsprognose Haarlemmermeer 2024

De aantallen 75- en 85-plussers nemen nog sterker toe. Hierdoor is er sprake van dubbele vergrijzing: steeds meer ouderen, die steeds ouder worden. Veel van hen zijn vitaal en staan volop in het leven, maar voor iedereen geldt: uiteindelijk worden we kwetsbaar. Hoe houden we aandacht voor deze groeiende groep, zelfs als onze gemeente door jonge aanwas relatief groen blijft in de toekomst?

◀ Grafiek met het aandeel 65-plussers in woonplaatsen in Haarlemmermeer (links) en wijken in Hoofddorp (rechts) in 2024 | Bron: CBS

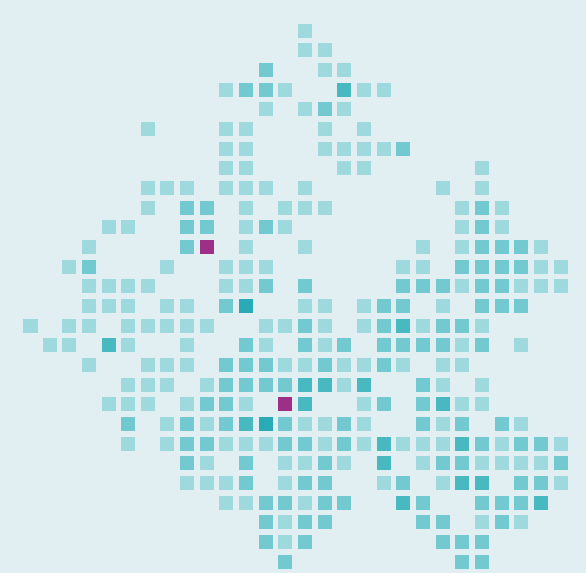
► Afbeelding met de concentratie 65-plussers (per 100 m²) in de kernen Nieuw-Vennep (links) en Hoofddorp (rechts) in 2023 | Bron: CBS

Vraagstuk

II. Gelokaliseerde vergrijzing

Oudere wijken en historische dorpen zijn meer vergrijsd dan nieuwe wijken. In de kleinere kernen, aan de rand van de gemeente, wonen verhoudingsgewijs de meeste ouderen. In grotere woonplaatsen zijn concentraties ouderen te vinden in het centrum: vlakbij voorzieningen, misschien in een gelijkvloers appartement, en eventueel met de zorg van een instelling. In de nieuwste wijken van Hoofddorp - Tudorpark en Nassaupark - is slechts 4% van de bewoners 65 jaar of ouder. Naarmate een wijk veroudert, loopt het percentage op, tot meer dan een kwart in Pax (jaren '70 wijk vergelijkbaar met de kleine kernen). Dezelfde patronen zien we in Nieuw-Vennep. De vergrijzing in deze wijken is goed te voorspellen: hoe ouder de wijk, hoe meer vergrijsd. Hoe kunnen we op de vergrijzing inspelen aan de hand van deze zichtbare patronen?

Vergrijzing

Geconcentreerde vergrijzing

Trend